

La significació profunda del nostre Concurs

Els soldats llegidors d'«Amic», i aquells que sense ésser-ho coneixin les poesies i narracions premiades en el nostre concurs, tindran un impressió força aproximada del sentiment dels soldats catalans davant de la guerra. No podria, però, ésser exacta, i menys encara completa. Un nombre reduït d'obres, malgrat que representin una selecció qualitativa, no ofereixen més que uns punts limitats de referència. I molt sovint, les veritables reaccions i sentiments del soldat anònim es troben més que en les obres presentades amb una certa composició literària, en aquelles més senzilles i ingènues. És aquest aspecte, que no reflecteix la simple lectura de les obres premiades, el que dona un sentit al nostre concurs i aquell del qual podem deduir la seva significació profunda.

Són nombroses les composicions presentades al concurs; moltes d'elles venien, a més, amb lletres que les acompanyaven. Doncs bé, obres i lletres, guirrebé amb sorprenent unanimitat, amb escassíssimes excepcions, revelen un estat d'esperit que intentarem analitzar i resumir. Sentiment que per major confirmació és el mateix que traspu en les nombroses lletres rebudes de soldats comentant números anteriors d'«Amic» i les publicacions editades pels «Serveis de Cultura al Front». Lletres i obres que constitueixen una documentació extensa, directa i sincera per a un detingut estudi psicològic dels sentiments dels soldats catalans que lluiten en la nostra guerra. No és aquest el lloc ni és ara el moment de fer-ho; volem, però, això sí, per a valorar degudament la significació del nostre concurs, destacar-ne els trets més fonamentals i característics.

El sentiment que ressurt amb major força és el d'un intens i exaltat amor a Catalunya. És de considerar que el fet de prendre part en un concurs en llengua catalana o escriure a un periòdic català, representa ja un factor de tria que selecciona aquells que senten més vïrament l'ideal patriòtic. És possible, també, que l'allunyament de Catalunya, en fer sentir més profundament l'enyorança. Acceptem les limitacions i les explicacions del fet, però el cert és que a través de les manifestacions directes dels nostres soldats pot afirmar-se que allò que senten més pregonament, que els dona la motivació cabdal en la lluita que sostenen, és l'amor a Catalunya.

Una segona observació a fer, és que els soldats catalans tenen consciència de defensar una causa justa. En l'expressió dels ideals polítics o socials podran anar més o menys endavant; tots, però, coincideixen en creure que davant l'agressió soferta, és més que un dret, un deure, el de defensar junt amb la seva terra tantes coses altes i volgu-

des. Per això, composicions literàries i lletres anònimes, tenen en la seva ingènua senzillesa una gran elevació mo-

ral, la que els dona la consciència de la justícia de la noble causa que defensen. Els soldats catalans, obligats per

l'agressió a fer la guerra, expressen la seva ferma decisió de sostenir-la i guanyar-la, amb tot coratge i valentia, no planyent esforç i sacrifici; però manifesten clarament que els seus ideals no són de guerra, que són de pau. El mateix soldat decidit a deixar-se matar al seu lloc; per tantes grandeses intuïdes que dringuen confusament dintre de la seva ànima, somnia en la quietud de les hores de guàrdia en el retorn, després de la victòria, a una vida de pau i de treball, de modest benestar entre els seus. Soldats per deure i per ideal; no per urc de domini ni per passió de violència.

Es aquest el darrer sentiment a destacar en aquest esboç. Obligats a defensar-se davant de l'agressió, conscients de la justícia de la seva causa, la majoria dels soldats catalans, malgrat el risc que els assetja i l'amenaça de l'enemic que tenen al davant, s'expressen amb sentiments de generositat. No parla en ells ni la ira, ni el rencor, ni la cenjança. La seva passió és noble, oberta, humana; lluiten contra el feixisme pel que aquest és i representa, d'opressió, de despotisme i de domini, però paladins de la dignitat dels homes i dels pobles, defensors d'un concepte democràtic de la civilització, amics de la llibertat, amb tot i que es troben en l'aspre martiri i angoixa de la lluita, el seu sentiment més profund no traïx la noblesa d'aquests principis i es revela amarat de comprensiva generositat humana.

Composicions literàries, lletres senzilles dels nostres soldats ens els presenten amb aquests sentiments. I no ens dol; al contrari. Perquè en ells la generositat no significa conformisme a l'opressió; la tristesa de la guerra no es tradueix en afebliment del coratge. Aquells que més expressen amb ingènua senzillesa, sentiments d'una gran elevació humana, són els que més mostren irreductibles contra el que representa el feixisme i més renouen la seva decisió de lluitar a costa de tots els sacrificis. És del fons del seu esperit, xop de llibertat, tan racialment català, gelós de la dignitat de l'home, que ressurt la motivació més profunda del coratge amb que lluiten.

Es aquesta la significació veritable de les obres i lletres rebudes per al concurs d'«Amic». Sovint una petita carta geològica, permet conèixer les capes profundes d'un terreny. Igualment la seva expressió directa ens ha deixat entreveure sentiments dels nostres soldats que mereixen ésser recollits. I dir-los-hi que en justa correspondència a aquest gran amor a Catalunya que senten i expressen, els és donada la mercè a ells que lluiten a la primera línia de combat, de poder representar, més que cap altra interpretació, l'autèntic i profund sentiment de Catalunya.

L'observador flemàtic

Demà a la matinada (l'hora H, segons l'ordre d'operacions) començarem una mica d'ofensiva. Tots ja som sota la dutxa del tragí que precedeix aquestes coses. Nosaltres serem espectadors de la maniobra i, aquesta nit, preparem la llotja des d'on haurem de veure-la. Serà una llotja especialíssima perquè, segons l'ordre, hem de situar-la al rengle zero, al dels músics, com si diéssim.

Aquesta nit, doncs, treballem en silenci. Encogits per la insubmissió de la manta, tossuda de no voler aguantar-se damunt les espatlles i disposada a caure al menor moviment, bastim la casamata de l'observatori. Hem deixat l'ampla arpillera per on faran aquell gest de voler sortir al defora que tenen els oculars del telèmetre.

La feina que més ens plau és la de «camuflar» l'obra. Dona bo de veure amb quin entusiasme cobrim la casamata de boixos i argelagues, que tan visible la fan des de lluny!

A la matinada hem acabat el refugi. Ja hi som dintre i ja hem instal·lat els aparells. El nostre sergent, com sempre, s'ha abocat dintre el telèmetre. «Un dia se t'empassarà», li porto dit. És un minyó, aquest sergent, que si un dia el privéssim de monopolitzar la feina de vigilar l'enemic se'n moriria del disgust. Ho observa tot, ho fiscalitza i ho anota tot en la seva llibreta d'observatori. Porta la comptabilitat de l'ordre de batalla enemic amb la minuciosa detenció d'un pendolista. És en resum, el nostre millor tafferer professional i científic.

Quan dispara l'artilleria el nostre sergent es multiplica, o, potser, es divideix en mil sergents, tots ells atents a qualsevol llampec i a qualsevol soroll.

Ell és el primer que descobreix les peces que tiren:

—N'hi ha una a la cantonera, al costat del transformador!

I ho anota en la seva llibreta, victorios. O bé:

—El que tira de darrera el poble sembla un deu i mig!

Acaba de dir-ho i ja ho té registrat. «730.—Descobrim probable bateria del 10'5 darrera d'Alba»

La llotja d'Alba sembla que ens cerca. — Els projectils cada vegada cauen més a la vora de l'observatori. Tots, en sentir el xiulet, fem aquell gest tan benicò de ficar el cap entre les espatlles. El sergent escriu:

«732.—Segons sembla la bateria d'Alba ha localitzat el nostre observatori».

Deixa la llibreta i torna a entrar dintre el telèmetre. Nosaltres no sabem què cosa fer. El sergent ha acapat l'aparell òptic, com sempre. I hem de limitar el nostre paper al de simples contrastadors dels entusiasmes d'ell.

I, entretant, les granades cauen més a prop. Els sacs trontollen a cada esclat d'obús i comencem a ruboritzar-nos per la nostra absència de coneixements en fortificació.

Un altre pssst, encara. I un projectil ens travessa de biaix el sostre i la paret del darrera. Esclata a terra, a l'esquerra nostra. Salten els sacs i la biga, els boixos i les argelagues. Durant mig minut hem perdut l'esma. No em preguntéssiu pas si sóc viu o mort perquè, ara com ara, no en tinc la menor idea.

Sé, només, que m'han colgat els sacs i que he ingerit molta pols que tenia gust de trilita.

Després s'han aclarit l'aire i la situació. No ens ha passat res, oi, sergent? Innecessària pregunta! Ell ha espolsat la llibreta i ha escrit:

«745.—Ens han localitzat l'observatori».

Ha recollit un casc de metralla. Expert com és, l'ha identificat de seguida. Per damunt de les seves espatlles

llegeixo que el sergent afegeix a la llibreta d'observació:

«La bateria d'Alba, és, en efecte, del 10'5».

I torna a prendre el telèmetre.

A. ARTIS-GENER

(Premi d'Anècdota del nostre Concurs)